

Василь Ільницький

ВОЛОДИМИР ФРАЙТ – ПРОВІДНИК ДРОГОБИЦЬКОГО ОКРУЖНОГО ПРОВОДУ ОУН

У статті висвітлюється життєвий та бойовий шлях Володимира Фрайта. На основі невідомих та маловідомих архівних матеріалів розглядається його діяльність на різних щаблях підпільної адміністрації. Особлива увага зосереджується на періоді перебування В. Фрайта у Дрогобицькому окружному проводі ОУН. Показано його особистий внесок у визвольну боротьбу 1940 – 1950-х рр.

Ключові слова: Володимир Фрайт, Дрогобицький окружний провід ОУН, референт пропаганди.

В статье освещается жизненный и боевой путь Владимира Фрайта. На основе неизвестных и малоизвестных архивных материалов рассматривается его деятельность на разных ступенях подпольной администрации. Особенное внимание сосредоточивается на периоде пребывания В. Фрайта в Дрогобычском окружном проводе ОУН. Показан его личный взнос в освободительную борьбу 1940 – 1950-х гг.

Ключевые слова: Владимир Фрайт, Дрогобычский окружной провід ОУН, референт пропаганды.

The article describes the life and battle history of Volodymyra Frayta. On the basis of unknown and little-known archival materials is considered his activities at different levels of underground administrative. Particular attention is focuses on the period of stay V. Frayta in Drohobych District OUN. There is shown his personal contribution to liberation struggle of 1940 – 1950ies.

Key words: Volodymyr Frayt, Drohobych District OUN, Assistant propaganda.

Сучасний стан дослідження історії національно-визвольної боротьби ОУН і УПА дозволяє докладніше з'ясувати життєвий шлях і діяльність у підпіллі не тільки найвищих його провідників (Степана Бандери, Романа Шухевича, Василя Кука), а й керівників середньої і низової ланки, праця яких і визначала масштабність, тривалість та ефективність цієї боротьби. До таких постатей належить Володимир Фрайт – один із організаторів і керівників збройної боротьби ОУН

і УПА на території Дрогобиччини. Перебуваючи на різних шаблях підпільної адміністрації, Володимир Фрайт послуговувався значною кількістю псевд: «Жар», «Карб», «Владан», «Батько», «Владко», «Роман», «Вир», «інж. К. Владан», «АГБ», «98», «96», «90», «456», «202», «082», «016», «16», «Б-7». Коротко його життя та діяльності вже торкалися дослідники Григорій Дем'ян [26; 27], Володимир Мороз [37] та Петро Содоль [40], однак усестороннього висвітлення його внеску в український визвольний рух наразі не здійснено.

Народився Володимир Васильович Фрайт у селянській сім'ї 13 серпня 1911 р. у с. Лішні Дрогобицького району Львівської області [21, арк. 2; 1, арк. 5]. Незважаючи на матеріальну скруту, батьки намагалися дати йому добру освіту. У списках учнів Стрийської гімназії Володимир Фрайт фігурує як учень 1а класу у 1923 р. [22, арк. 40]. Проте навчання перервалося і він знову навчався у першому класі 1925 – 1926 навчального року; відтак у 1928 – 1929 навчальному році – учень 4-Д класу, у 1930 – 1931 – 5-Б, у 1931 – 1932 – 6-Б, а у 1932 – 1933 – 7-С [33, с. 25, 32, 44, 51; 34, с. 18]. Під час навчання В. Фрайт познайомився і зійшовся з багатьма майбутніми діячами визвольного руху. Зокрема, серед його однокласників були Кость Цмоць, Григорій Гасин, Григорій Дулин, Роман Ференц, Дмитро Корінець, Богдан Галайчук, Зиновій Гойсак, Володимир Тимчій, Лев Ребет, Василь Яворів та ін. [22, арк. 29-51; 33, с. 25, 32, 44, 51; 34, с. 18].

У вересні 1932 р. був заарештований за підозрою в приналежності до ОУН. У листі до Українського технічно-господарського інституту від 13 липня 1933 р. він писав: «Я скінчив 6 кляс, в сімей клясі, в вересні 1932 р. мене арештовано за підозрою у приналежності до ОУН, як і інших товаришів з Стрийської гімназії. Тепер не хочуть прийняти до ніякої школи на матуральний курс» [21, арк. 9]. Загалом, у 1932 – 1933 навчальному році із Стрийської гімназії було виключено і вибуло 34 учні з 204, які навчалися у 2-8 класах утравквістичного відділу [34, с. 16].

Після цього 22 вересня 1933 р. В. Фрайт подає заяву на хіміко-технологічний відділ Українського технічно-господарського інституту (УТГІ) в Подебрадах (Чехія) та просить повідомити його про те, чи почнеться курс. Якщо ні, – то здаватиме матуру як екстерніст при греко-католицькій Малій Духовній Семінарії у Львові [21, арк. 1].

16 жовтня 1933 р. Володимира Фрайта зараховують на курси українознавства при УТГІ. Проте навчання в черговий раз було перерване арештом восени 1933 р. Після виходу на волю у травні-червні 1934 р., В. Фрайт виявив бажання навчатися на агрономічному відділі УТГІ [21, арк. 11]. У зв'язку із малою кількістю курсантів агрономічний

відділ не функціонував, проте діяли окремі курси, а тому В. Фрайт записався на курси: 1) технічного перероблювання садовини й городини; 2) птахівництва й крілярства; 3) перероблювання шкіри; 4) практичної фотографії [21, арк. 10, 12, 14].

Розпочате навчання, очевидно, продовжилося на агрономічному відділі Львівської політехніки, хоча із значною перервою, і, ймовірно, було завершено в період німецької окупації, оскільки згодом В. Фрайт ставив підпис із зазначенням кваліфікації «інженер» [29, с. 100]. Збереглися відомості про призначення та отримування ним стипендії (у першому семестрі 1942 – 1943 рр. отримував 200 злотих, в другому семестрі 1943 р. – 250 злотих) [41, с. 3; 39, с. 3].

Очевидно, що Володимир Фрайт членом ОУН став ще у 1930-х роках, за що неодноразово був заарештований польською владою [37].

Протягом 1936 – 1939 років В. Фрайт працював інструктором хліборобського вишколу молоді товариства «Сільський господар» у Стрию, часто відвідуючи навколишні села [28, с. 325; 26, с. 519-520]. Основними завданнями таких вишколів було не лише навчання та впровадження інноваційних технологій у сферу сільського господарства, але й національно-патріотичне виховання української молоді. Окрім цього, під крилом «Сільського господаря» здійснювалася також і початкова військова підготовка.

Протягом 1940 – 1941 рр. Володимир Фрайт перебував на Підляшші, де разом з друзями організовував українське культурне та економічне життя. Зокрема, 14 грудня 1940 р. на зборах 300 селянкооператорів його було обрано до складу дирекції Повітового союзу кооперативів у Білій Підляській як господарчого референта [43, с. 688]. Після проголошення Акту відновлення Української держави вирушив у складі Похідних груп ОУН на Житомирщину, де в серпні-вересні 1941 р. виконував обов'язки провідника Звягельської округи ОУН, користувався псевдо «Батько». Під керівництвом Володимира Фрайта почалася серйозна адміністративна та пропагандистська робота. Особливий акцент робився на школярів та вчителів. Саме тому був розроблений план організації у районному центрі гімназії гуманітарного типу та по селах району – десятирічки і семирічки [35, с. 15].

Після смерті матері повернувся на Стрийщину та залишився працювати у місцевій мережі ОУН [35, с. 20-21]. Певний час діяв на посту референта Служби безпеки Стрийського окружного проводу ОУН та на інших постах [36, с. 148].

Офіційно під час німецької окупації влаштувався працювати агрономом [30, с. 291]. Із приходом радянської влади переїхав у м. Сколе, де

працював в районному земельному відділі на посаді старшого агронома.

Після переходу в підпілля, з 23 червня 1945 р. Володимир Фрайт почав працювати редактором Дрогобицького окружного осередку пропаганди [20, арк. 111]. До його обов'язків, відповідно до інструкції крайового осередку пропаганди ч. 3/45 від 10 травня 1945 р., входило: 1) організувати друк в потрібній кількості центральних, крайових та місцевих видань; 2) організувати роботу репортерів-дописувачів до видань та їх надсилання до крайового осередку; 3) відповідати за роботу техланки (машиністів, циклостилестів чи друкарів); 4) звітувати у визначений час референтові пропаганди; 5) виконувати інші доручення референта.

Після переведення Олександра Андрусейка-«Аркадія» з посади референта пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН на пост організаційного референта цього ж проводу, у січні 1946 р. новим керівником референтури пропаганди призначили Володимира Фрайта [20, арк. 319]. Результати діяльності референтури пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН під його керівництвом відображені у повстанських документах, зокрема, у «Звіті про т. зв. вибори до т. зв. верховної ради УРСР, що відбулися 9-го лютого 1947 року» (19.07.1947 р.) [13, арк. 133-146], «Звіті з пропагандивної роботи Самбірщини, Стрийщини і Турчанщини за час від 1 липня 1947 р. до 30 червня 1948 р.» (жовтень 1948 р.) [23], «Звіті пропагандивної роботи з Стрийського, Скільського, Славського, Боринського і Турківського районів за час від 1 липня 1948 до 30 червня 1949 р.» (листопад 1949 р.) [15, арк. 111-148].

Так, протягом противиборчої кампанії 1947 р. у Славському районі було поширено 13100 закликів і 900 листівок, у Сколівському – 3000 і 200 відповідно, у Меденицькому і Дрогобицькому – 14000 і 2750, Самбірському надрайоні – 33950 закликів і листівок [24, арк. 10]. Протягом 1 липня 1947 р. – 30 червня 1948 р. було проведено 2196 мітингів і гутірок, під час яких поширено 145799 примірників друкованої продукції [23, арк. 37]. Під опікою Володимира Фрайта налагоджено працю окружного техзвена – так званої друкарні імені Лопатинського в Стрию, де вперше побачили світ твори Богдани Світлик-«Марії Дмитренко» – збірка «На смерть, не на життя», новели «Учителька» та «Михайлик»; збірка «Кузьменка» під назвою «Двигнем»; кілька випусків для молоді «Слідами героїв». До складу референтури пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН протягом 1944 – 1950-х рр. входило понад десять підпільних друкарень (так звані технічні ланки (звена) [38, с. 193]. Впродовж 1947 – 1948 рр. окружний осередок пропаганди надрукував 218772 примірників різної літератури,

зокрема 68351 – місцевих [23, с. 21]. На території Стрийського, Сколівського, Славського, Боринського і Турківського районів за 1 липня 1948 – 30 червня 1949 рр. було поширено 96841 примірник літератури [15, арк. 134]. За планом, тираж підпільних друкарень Дрогобицького окружного проводу на зиму 1949 – 1950 рр. мав перевищити 300000 екземплярів [25, с. 144], при цьому в окружній друкарні ім. Лопатинського за план друку націоналістичних брошур і книг (без листівок) брали 17000 екземплярів [19, арк. 82-83; 10, арк. 147; 12, арк. 428; 17, арк. 60-61]. Вищеназвані факти засвідчують як розмах підпільної пропагандистської праці на Дрогобиччині, так і високі організаторські здібності В. Фрайта.

Досить детальні відомості про В. Фрайта станом на 1 березня 1949 р. подає довідка «По агентурній справі № 27 «Омут», заведена на учасників Дрогобицького окружного проводу ОУН»: «Референт пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН Фрайт Володимир Васильович, 1911 року народження, уродженець с. Лішня Дрогобицького району, українець, б/п, з вищою освітою, закінчив Львівський агрономічний інститут [агрономічний факультет Львівської політехніки – В. І.], відомий в оунівському підпіллі по псевдах «Жар», «Карб», «Владан» і «202», на озброєнні має автомат ППС і пістолет... Середнього росту, нормальної статури, лице кругле з виступаючим підборіддям, ніс довгий загнутий вниз, вуха маленькі, очі карі, брови великі чорні, брונет, має лисину, з цієї причини голить голову, носить невеликі чорні вуса, інколи відпускає бороду» [1, арк. 5]. Далі зазначено, що «Карб» протягом 1945 – 1946 рр. разом з членами своєї референтури постійно перебував у лісових масивах біля сс. Головецько і Гребенів Славського району; взимку 1947 – 1948 рр. перебував у районі с. Кам'янка Сколівського району в криївці провідника окружного проводу ОУН «Нечая», а в грудні 1947 р. з друкарською технікою перейшов у криївку провідника Стрийського надрайонного проводу ОУН Володимира Лика-«Данила», яка розміщувалася у лісі між с. Семигинів Сколівського району і с. Тянява Болахівського району Станіславської області; у лютому 1948 р. перебрався у нову криївку в районі с. Долішне Сколівського району Дрогобицької області до господарчого референта Сколівського районного проводу ОУН Миколи Кецика-«Мороза» [1, арк. 6-7]. Підпільник Юрій Попович-«Вільховий», «Мак», який тривалий час займав відповідальні пости районного і надрайонного рівня, давав таку характеристику В. Фрайту: «Маленького зросту, худощавої тілобудови, лице сухощаве, продовгувате, брונет, очі карі, ніс довгий, рот великий, губи середні.

«Жар» переважно одягався у військовий піджак і штани захисного кольору, петлюрівська шапка і чоботи. На озброєнні має автомат «ППС» і пістолет системи «Вальтер» [4, арк. 24-25].

У 1947 р. окружний провідник Іван Лаврів-«Нечай» призначив Володимира Фрайта-«Владана» своїм заступником. Про це І. Лаврів писав 16 вересня 1947 р. у крайовий провід: «Я ліквідував окружний осередок пропаганди. «Всеволод» [працівник осередку пропаганди Григорій Дулин – В. І.] перейшов на надрайонного провідника нового надрайону, а «Владан» перейшов до мене. Це зробив тому, що робота окружного осередку пропаганди зводилася до розмноження матеріалів, які приходили згори. «Владан» і «Всеволод» сиділи, диктували і коректували, тоді як я, йдучи в терен, не мав кого залишити вдома, щоб вирішувати організаційні та інші питання. «Шинкар» не міг цього робити, оскільки був дуже слабкий. Тепер «Владан» буде переписувати матеріали, писати мені звіти та одночасно вирішувати організаційні справи під час моєї відсутності. Коли ж він піде в терен, все це буду робити я. Організаційна і пропагандистсько-виховна робота сьогодні зв'язані так, що нам не одне питання треба узгодити, обдумати та одночасно все поладнати в терені. Робота з пропаганди та виховання на цьому не зазнає шкоди, а, навпаки, зміцниться, при цьому я буду вільний від будь-якої залежності. Після відходу друга «Чорноти» [Євген Пришляк, до серпня 1947 р. був референтом СБ Дрогобицького окружного проводу ОУН – В. І.] «Владан» є моїм заступником. Він буде піклуватися спеціально двома надрайонами («Данила» і «Всеволода») [мова про Стрийський і Турківський надрайони, якими, відповідно, керували Володимир Лико-«Данило» і Григорій Дулин-«Всеволод» – В. І.] [5, арк. 158].

Після загибелі 15 травня 1949 р. окружного провідника І. Лаврива Володимир Фрайт очолив Дрогобицьку округу [19, арк. 83; 1, арк. 176, 253; 37, с. 7; 40, с. 17]. Можна припускати, що він автоматично зайняв цей пост у травні 1949 р., як заступник «Нечая» [5, арк. 158]. Через деякий час більшовики виявили підпільний документ, в якому зазначалося, що за вказівкою В. Фрайта 15 січня 1949 р. ліквідовано окружного господарчого референта Миколу Данилківа-«Шинкаря» за підозрою у зраді і співпраці з МДБ. Це сталося внаслідок спеціально розробленої комбінації радянських органів з дискредитації «Шинкаря» перед підпіллям [1, арк. 159-160; 16, арк. 206]. Через брак кадрів, В. Фрайт перебрав виконання обов'язків і господарського референта, суміщаючи їх з працею провідника та референта пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН аж до часу переведення його в Ка-

лущину у серпні 1950 р. [11, арк. 199]. За посадою, як окружний провідник, він також був членом крайового проводу ОУН Карпатського краю [5, арк. 158; 9, арк. 108, 152; 1, арк. 5-6, 176, 253; 18, арк. 327; 40, с. 17]. Таке тривале суміщення посад свідчить не лише про брак кваліфікованих кадрів у підпіллі, а й про серйозні організаційні та управлінські здібності В. Фрайта. Протягом півтора років керування підпіллям ОУН на Дрогобиччині, в умовах серйозного браку кадрів, йому вдавалося підбирати керівний склад надрайонних і районних проводів та організовувати їх роботу і, таким чином, виконувати поставлені керівництвом завдання [30].

Псевдонім «інж. К. Владан» стоїть серед 22-х підписаних під «Зверненням воюючої України до всієї української еміграції» (жовтень 1949 р.) [29, с. 100]. З-поміж майже двох десятків окружних провідників поставити свій підпис запропоновано всього чотирьом: по одному – від Галичини, Волині, Буковини і Центральної України. За довголітню працю у підпіллі нагороджений Бронзовим Хрестом заслуги УПА (наказ ГВШ УПА ч. 2/50 від 30. 06. 1950 р.) [14, арк. 275]. На допитах провідник Сколівського районного проводу ОУН Ю. Попович-«Вільховий», «Мак» зізнавав, що В. Фрайт є особливо довіреною особою одного із керівників та ідеологів визвольної боротьби, референта пропаганди Проводу ОУН Петра Федун-«Полтави» [31, с. 15].

У серпні 1950 р. Володимира Фрайта-«Жара» переведено на пост провідника Калузького окружного проводу ОУН на місце Ярослава Косарчина-«Байрака», якому він, натомість, передав обов'язки окружного провідника Дрогобиччини. Новим референтом пропаганди Дрогобицького окружного проводу ОУН став відомий публіцист Ярослав Богдан-«Всеволод Рамзенко» [3, арк. 45-46; 18, арк. 327; 2, арк. 134].

На пошуки Володимира Фрайта чекісти постійно спрямовували великі зусилля. Під час проведення однієї із масштабних військово-чекістських операцій протягом 29-31 липня 1951 р. у с. Кам'янка Сколівського р-ну Львівської області було знайдено криївку В. Фрайта, у якій вбито його охоронця «Запорожця». Крім цього, у криївці розташовувалася підпільна друкарня «За волю України», з якої було вилучено 20 кліше для виготовлення підпільних видань, друкарська машинка, велика кількість підпільної літератури та документів [7, арк. 18].

В грудні 1951 р. співробітникам МДБ вдалося отримати інформацію про місце перебування В. Фрайта-«Жара». Агент-внутрішник «Іван Гаврилович» 7 грудня 1951 р. повів його разом із крайовим провідником Я. Косарчином- «Байраком» у криївку в с. Сваричові Рож-

нятівського р-ну Івано-Франківської області. Після отримання цієї інформації, 13 грудня була проведена військово-чекістська операція, в результаті якої у криївці під хатою Ганни Коваль загинули: крайовий провідник ОУН Карпатського краю Ярослав Косарчин-«Байрак», провідник Калуського окружного проводу ОУН Володимир Фрайт-«Жар», повстанці «Сокіл» і Василь Сандей-«Нестор», а також кущовий провідник Василь Гулятич-«Горбок» з охоронцем «Морозенком» [6, арк. 169-170, 431; 8, арк. 213; 10, арк. 371-376; 32, с. 28-31]. У криївці з «Жаром» і «Байраком» також перебував сам агент «Іван Гаврилович», який пропустив обумовлений із ним раніше ракетний сигнал і не вийшов до початку операції. Керівник спецоперації полковник Шевченко, довідавшись про це, віддав наказ солдатам припинити обстріл криївки. Пауза дозволила агенту «Івану Гавриловичу» вискочити із криївки та залишитися живим [6, арк. 431-432].

Кілька днів перед тим, 30 листопада 1951 р., загинула дружина Володимира Фрайта – Мочіус (Моціус, Мочивус) Олена Григорівна-«Зв'язкова», яка перебувала у підпіллі з 1945 р. та працювала друкаркою Калуського окружного проводу ОУН [42, с. 673].

Організаційні та пропагандистські здібності, життєвий та підпільний досвід дозволили Володимирі Фрайту успішно працювати на різних відповідальних постах підпілля протягом тривалого часу, а в певний період навіть взяти на себе практично повністю керівництво підпіллям ОУН Дрогобиччини, при цьому не тільки виконуючи прямі обов'язки, а й забезпечуючи функціонування Головного осередку пропаганди ОУН на чолі із Петром Федундом-«Полтавою».

Джерела та література:

1. Галузевий державний архів Служби безпеки України (далі – ГДА СБУ). – Ф. 2-Н. – Оп. 60. – Спр. 16. – 409 арк.
2. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 101. – Спр. 7. – Т. 4. – 210 арк.
3. ГДА СБУ. – Ф. 5. – Спр. 36556. – 348 арк.
4. ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 75390. – 330 арк.
5. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 18. – 333 арк.
6. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 56. – 453 арк.
7. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 65. – 315 арк.
8. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 66. – 355 арк.
9. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 75. – 319 арк.
10. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 77. – 426 арк.
11. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 9. – 263 арк.
12. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 10. – 459 арк.
13. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 39. – 295 арк.

14. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 60. – 299 арк.
15. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 376. – Т. 73. – 262 арк.
16. ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 203. – 350 арк.
17. ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 214. – 293 арк.
18. ГДА СБУ. – Ф. 71. – Оп. 6. – Спр. 241. – 404 арк.
19. Державний архів Львівської області. – П-5001. – Оп. 10. – Спр. 180. – 93 арк.
20. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 67. – 365 арк.
21. ЦДАВО України. – Ф. 3879. – Оп. 1. – Спр. 7450. – 16 арк.
22. Центральний державний історичний архів у Львові (далі – ЦДІАЛ). – Ф. 179. – Оп. 3. – Спр. 2218. – Арк. 29-51.
23. Звіт з пропагандивної роботи Самбірщини, Стрийщини і Турчанщини за час від 1 липня 1947 р. до 30 червня 1948 р. / Домашній архів Григорія Дем'яна. – 58 с.
24. Звіт про вибори т.зв. верховної ради УССР, що відбулися 9-го лютого 1947 р. // Домашній архів Григорія Дем'яна. – 28 арк.
25. Веденеев Д. Одиссея Василя Кука. Военно-политический портрет последнего командующего УПА / Д. Веденеев. – К: К.І.С, 2007. – 208 с.
26. Дем'ян Г. Генерал УПА Олекса Гасин-«Лицар» / Г. Дем'ян. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2003. – 648 с.
27. Дем'ян Г. Якщо ви знали Володимира Фрайта і «Хитроліса»? / Г. Дем'ян // Гомін волі. – 2000 (11 січ.) – № 3 (1455). – С. 3.
28. Дмитренко В. Діяльність товариства «Сільський господар» / В. Дмитренко // Стрийщина. історико-мемуарний збірник Стрийщини, Скільщини, Болахівщини, Долинщини, Рожнітівщини, Журавенщини, Жидачівщини і Миколаївщини. – Т.5. – Ред. І. Пеленська, К. Баб'як. – Нью-Йорк; Торонто; Париж; Сідней: Комітет Стрийщини, 1990. – Т.5. – С. 319-331.
29. Звернення воюючої України до всієї української еміграції! // УГВР в світлі постанов Великого Збору та інших документів з діяльності 1944 – 1951 рр. – [Б.м.] : Видання Закордонних частин ОУН, 1956. – С. 87-100.
30. Ільницький В. Дрогобицька округа ОУН : структура і керівний склад (1945 – 1952 рр.) / Василь Ільницький. – Дрогобич : Вимір, 2009. – 368 с.
31. Ішук О. Розшук органами державної безпеки УРСР керівника Головного осередку пропаганди ОУН(б) Петра Федуну у 1944 – 1951 рр. / О. Ішук – Київ, 2008. – 66 с.
32. Когут М. Повстанська доля Байрака / М. Когут. – Дрогобич: Відродження, 1999. – Т. II. – 48 с.
33. Король В. Історія Стрийської гімназії (1918 – 1932). / В. Король. – Стрий: УКРПОЛ, 2000. – 96 с.
34. Король В. Історія Стрийської гімназії (1933 – 1944). / В. Король. – Стрий: УКРПОЛ, 2000. – Т. III. – 92 с.
35. Мартинюк М. Спогади з підпілля / М. Мартинюк. – Лондон, 2000. – 64 с.

36. Мелень М. За святу правду-волю / М. Мелень // «Хвилі Стрия». – Стрий: Щедрик, 1995. – С. 144 – 154.
37. Мороз В. Володимир Фрайт-«Владан», «Жар», «Карб» / В. Мороз // Шлях перемоги. – 2009 (29 квітня). – Ч. 17. – С. 7.
38. Мороз В. Структура референтури пропаганди ОУН на Дрогобиччині (1944 – 1950-і рр.) / Володимир Мороз // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Спецвипуск. – Дрогобич : НВЦ «Каменяр», 2002. – С. 188–198.
39. Розподіл стипендій на літній семестр 1943 р., для студентів в Краю // Львівські вісті. – 1943. – Ч. 106. – С. 3.
40. Содоль П. Українська Повстанча Армія. 1943 – 1949. Довідник другий / П. Содоль. – Нью-Йорк: Пролог, 1995. – 295 с.
41. Список львівських студентів, яким призначено стипендії на зимовий семестр 1942/43 рік // Львівські вісті. – 1942. – Ч. 240. – С. 3.
42. Федун Петро-«Полтава». Концепція Самостійної України: Твори / упор. і відп. ред. М. Романюк; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Галузевий державний архів Служби безпеки України. – Львів, 2008. – Том 1. – 720 с.
43. Фур І. Українська кооперація на Холмщині за німецької окупації, 1939 – 1941 / Ф. Фур // Надбужанщина. Історично-мемуарний збірник. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1989. – Т. 2. – С. 684-676.